

ΕΙΔΙΚΟ ΕΝΟΧΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ Ι

Διδάσκοντες: Απόστολος Χελιδόνης Αναπλ.Καθηγητής

Αργύρης Χουρμουζέλης Επιστ.Συνεργάτης

Περίοδος Σεπτεμβρίου 2017

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΤΕΘΕΝΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

1^ο ΘΕΜΑ: Ο Μανώλης ήταν ένας αποτυχημένος συγγραφέας φιλοσοφικών βιβλίων με πεινχρές πωλήσεις. Αποφάσισε γι' αυτό να ασκήσει επαγγελματικά το άλλο του ταλέντο, αυτό της μουσικής. Ανέλπιστα πήγε εδώ τόσο καλά, ώστε ο Γιάννης, ιδιοκτήτης αίθουσας μουσικών εκδηλώσεων, έκλεισε με τον Μανώλη μια σειρά συναυλιών. Λίγο πριν ανέβει στη σκηνή για την πρώτη του συναυλία, ο Μανώλης δέχτηκε όμως επίθεση από τον Κωνσταντίνο, με τον οποίο συνεργαζόταν παλαιότερα ο Γιάννης. Ο Κωνσταντίνος θέλησε να εκδικηθεί με τον τρόπο αυτό τον Γιάννη, ώστε να μη λάβουν χώρα οι συναυλίες. Χτύπησε λοιπόν τον Μανώλη τόσο άσχημα, ώστε να νοσηλευθεί αυτός για 2 μήνες. Ο Γιάννης αναγκάστηκε πράγματι να ακυρώσει όλες τις συναυλίες και να επιστρέψει τα χρήματα των εισιτηρίων που προπώλησε αξίας 20.000 €. Ενόψει των παραπάνω ερωτάσθε:

Α) Μπορεί να ζητήσει ο Γιάννης από τον Κωνσταντίνο τα 20.000 € με βάση την ΑΚ 914 ως ζημία, ναι ή όχι και γιατί (1,5 βαθμ.);

Απάντηση: Ο Γιάννης, υποχρεούμενος να επιστρέψει τα χρήματα που έλαβε από την προπώληση των εισιτηρίων, υπέστη περιουσιακή ζημία. Η τελευταία δεν μπορεί ωστόσο να αναζητηθεί από τον Κωνσταντίνο επειδή δεν συντρέχει το στοιχείο του παρανόμου, όπως απαιτεί η ΑΚ 914. Αυτό ανάγεται σε δύο λόγους: Αφενός μεν, στο ότι με βάση την αντικειμενική θεωρία περί παρανόμου, που είναι και η κρατούσα στην ελληνική θεωρία. Με βάση τη θεωρία αυτή θα πρέπει να υπάρχει είτε προσβολή απολύτου δικαιώματος είτε προσβολή εννόμου συμφέροντος που προστατεύεται με συγκεκριμένη, ειδική διάταξη. Τίποτε από τα δύο δεν συνέβη στην προκειμένη περίπτωση, διότι ούτε η περιουσία συνιστά δικαίωμα, πόσο μάλλον απόλυτο, αλλά είναι απλώς το σύνολο των δικαιωμάτων ή των πραγματικών καταστάσεων που εμφανίζουν χρηματική αξία για το θύμα της αδικοπραξίας, ούτε κάποια ειδική προστατευτική διάταξη είναι ορατή, η οποία να προσβλήθηκε. Αφετέρου δε, διότι η ζημία του Γιάννη είναι ζημία τρίτου. Κατά παγία αρχή του αδικοπρακτικού μας δικαίου η ζημία τρίτου δεν αποκαθίσταται.

Β) Μπορεί να ζητήσει ίσως τα χρήματα αυτά με κάποια άλλη νομική βάση και ποια (2 βαθμ.);

Απάντηση: Αυτό που δεν μπορεί όμως να το επιτύχει ο Γιάννης με την ΑΚ 914, είναι εφικτό μέσω της ΑΚ 919. Η τελευταία καλύπτει πράγματι όσα κενά αφήνει η ΑΚ 914, δηλαδή προστατεύει με στενότερους πάντως όρους (αυξημένο πταίσμα) απευθείας και την περιουσία, αρκεί δηλαδή να συντρέχει η προϋπόθεση του δόλου (εδώ υπάρχει πράγματι άμεσος δόλος του Κωνσταντίνου, καθώς ήθελε να βλάψει τον Γιάννη) και της προσβολής των χρηστών ηθών. Και αυτό το τελευταίο στοιχείο παρατηρείται εδώ, διότι ο Κωνσταντίνος ενήργησε με κακοβουλία και εκδικητική διάθεση.

Γ) Αν ο ξυλοδαρμός οδήγησε σε θανάσιμο τραυματισμό του Μανώλη και παρών στο όλο περιστατικό ήταν ο γιος του Μανώλη, ο Βαγγέλης, που υπέστη σοκ με αποτέλεσμα να νοσηλευθεί ο τελευταίος επί δίμηνο σε ψυχιατρική κλινική ξοδεύοντας το ποσό των 15.000 €, μπορεί ο τελευταίος να ζητήσει τα χρήματα αυτά από τον Κωνσταντίνο (1,5 βαθμ.);

Απάντηση: Ο Βαγγέλης, υποχρεούμενος να καταβάλει τα νοσήλια στην ψυχιατρική κλινική, υπέστη εμφανώς περιουσιακή ζημία (έμμεση ζημία). Αυτή η έμμεση ζημία είναι μάλιστα απώτερη συνέπεια της άμεσης προσβολής της υγείας του (προσβολή εννόμου αγαθού). Άρα, συντρέχει εδώ η δύσκολη προϋπόθεση του παρανόμου της ΑΚ 914. Η ζημία του Βαγγέλη δεν είναι συνεπώς ζημία τρίτου, αλλά έμμεση ζημία αυτού του ίδιου, διότι το σοκ είναι προϊόν της είδησης ή του γεγονότος ότι ο γιος ήταν παρών στον θανατηφόρο ξυλοδαρμό. Έπρεπε, με άλλα λόγια, να μεσολαβήσει ο θανατηφόρος

ξυλοδαρμός, για να επισυμβεί κατόπιν το σοκ. Πρόκειται για έμμεση ζημία του ίδιου του πληττομένου συγγενούς. Δεν πρέπει να συγχέουμε πράγματι την έμμεση ζημία με την ζημία τρίτου. Εδώ υπάρχει έμμεση ζημία. Κατά παγία πλέον νομολογία, το σοκ συγγενούς που προκαλεί περαιτέρω νοσήλια, ενεργοποιεί ακριβώς την ευθύνη της ΑΚ 914.

2^ο ΘΕΜΑ: Ο 16χρονος Αλέξανδρος, μαθητής Α΄ Λυκείου, για να εντυπωσιάσει τη συμμαθήτριά του Μαρία, με την οποία φλέρταρε από καιρό, αγόρασε με τα 50 €, που οι γονείς του του έδωσαν για να πληρώσει τον δάσκαλό του του βιολιού, ένα ίσης αξίας CD από το κατάστημα του Νίκου, που γνώριζε καλά τον Αλέξανδρο και την οικογένειά του, με τα καλύτερα κομμάτια ροκ μουσικής. Το CD αυτό το χάρισε στην Μαρία το ίδιο βράδυ. Οι γονείς του όμως εκνευρισμένοι, μόλις έμαθαν τι συνέβη, ζήτησαν από τον Νίκο να τους επιστρέψει τα 50 €, πράγμα που ο τελευταίος έκανε. Ωστόσο ο Νίκος αναρωπιέται τα εξής:

A) Απέκτησε η Μαρία κυριότητα στο CD και γιατί (1,5 βαθμ.);

Απάντηση: Ο ανήλικος Αλέξανδρος κατάρτισε άκυρη λόγω ανηλικότητας (υποσχετική) σύμβαση πώλησης με τον ενήλικο Νίκο (ΑΚ 127). Η εμπράγματη όμως σύμβαση, με την οποία ο Αλέξανδρος απέκτησε την κυριότητα του CD, ήταν έγκυρη, διότι ο τελευταίος προσπορίστηκε από αυτή έννομο όφελος (την κυριότητα στο CD). Η υποσχετική της πώλησης δεν είναι όμως έγκυρη, διότι ο Αλέξανδρος αναλαμβάνει υποχρεώσεις. Η ΑΚ 135 δεν βοηθά εν προκειμένω, διότι αφορά την απώλεια των χρημάτων, δηλαδή αναφέρεται στην άλλη εμπράγματη σύμβαση για τη μεταβίβαση των χρημάτων (του τιμήματος: αρχή της ειδικότητας – όσα τα μεταβιβαζόμενα πράγματα τόσες και οι διαθετικές συμβάσεις). Η ΑΚ 135 δεν θεραπεύει επίσης την ακυρότητα της υποσχετικής σύμβασης, διότι τα χρήματα δόθηκαν από τους γονείς για άλλο σκοπό. Η Μαρία δεν απέκτησε, από το άλλο μέρος, κυριότητα επί του CD, δηλαδή ο Αλέξανδρος δεν της προσπόρισε την κυριότητα που απέκτησε στο CD, διότι η μεν σύμβαση δωρεάς ήταν άκυρη λόγω ανηλικότητας αμφοτέρων των συμβαλλομένων (ΑΚ 127), το ίδιο όμως ισχύει και για την εμπράγματη σύμβαση. Η ΑΚ 134 δεν εφαρμόζεται σε αυτή την τελευταία περίπτωση, διότι ο Αλέξανδρος ως δικαιούχος είναι επίσης ανίκανος προς κατάρτιση της εμπράγματης σύμβασης της ΑΚ 1034. Μόνο αν οι γονείς ενέκριναν την μεταβίβαση προς την Μαρία, θα αποκτούσε η τελευταία κυριότητα. Η Μαρία δεν αποκτά περαιτέρω ούτε καλόπιστα, στο πλαίσιο των ΑΚ 1036 επ., κυριότητα στο CD, διότι η καλή πίστη θεραπεύει μόνο την έλλειψη κυριότητας στον δικαιούχο, δεν θεραπεύει άλλα ελαττώματα της εμπράγματης σύμβασης, εδώ την ακυρότητα λόγω δικαιοπρακτικής ανικανότητας. Η Μαρία απέκτησε τελικά μόνο νομή στο CD.

B) Μπορεί να ζητήσει επιστροφή του CD από τον Αλέξανδρο και σε ποια νομική βάση θα στηρίξει την απαίτησή του αυτή (1,5 βαθμ.);

Απάντηση: Ο Αλέξανδρος λόγω της ακυρότητας της υποσχετικής πώλησης κατέστη μεν κύριος του CD λόγω της ΑΚ 134, όπως αναφέρθηκε στο α' ερώτημα, αλλά οφείλει να επιστρέψει το CD ως αδικαιολόγητο πλουτισμό στο Νίκο λόγω έλλειψης νόμιμης αιτίας οριστικής διατήρησης του CD. Ο Νίκος έχει ειδικότερα απέναντι στον Αλέξανδρο την αξίωση αχρεώστητης παροχής (condictio indebiti). Ο Νίκος γνώριζε μεν ότι ο Αλέξανδρος είναι ανήλικος, ωστόσο δεν βρίσκει εφαρμογή εδώ η ΑΚ 905 § 1 (εν γνώσει καταβολή αχρεώστητης παροχής), διότι ο Νίκος υπολόγιζε είτε ότι οι γονείς του έδωσαν αντιπροσωπευτική εξουσία είτε ότι τα χρήματα ο Αλέξανδρος μπορεί να τα διαχειριστεί ελεύθερα είτε ότι οι γονείς θα ενέκριναν τις ενέργειες του τελευταίου. Τίποτε από τα παραπάνω δεν συνέβη όμως εν προκειμένω. Η αγωγή αδικαιολογήτου πλουτισμού έχει ακριβώς ως αντικείμενο την επιστροφή της κυριότητας στο CD. Ο πλουτισμός (κυριότητα) είναι πράγματι σωζόμενος, ακριβώς διότι ο Αλέξανδρος με την παράδοση του CD στην Μαρία δεν απώλεσε την κυριότητα. Ο Νίκος δεν μπορεί όμως να ασκήσει κατά του Αλέξανδρου την condictio possessionis, διότι ο τελευταίος δεν έχει πλέον το CD στα χέρια του. Η ενισχυμένη ευθύνη των ΑΚ 911 επ. δεν εφαρμόζεται εδώ, διότι η κακοπιστία κρίνεται στο πρόσωπο των γονέων ως νομίμων αντιπροσώπων και όχι στο πρόσωπο του ανήλικου Αλέξανδρου.

Γ) Μπορεί να ζητήσει επιστροφή του CD από την Μαρία και σε ποια νομική βάση θα στηρίξει την αξίωσή του αυτή (2 βαθμ.);

Απάντηση: Η Μαρία δεν απέκτησε, όπως εξηγήθηκε στο α' ερώτημα, κυριότητα στο CD. Τη διεκδικητική αγωγή θα μπορούσε να ασκήσει ο Νίκος εναντίον της μόνο μετά την ικανοποίηση της αξίωσης αδικαιολογήτου πλουτισμού κατά του Αλέξανδρου, που ολοκληρώνεται (παράδοση νομής) με εκχώρηση της διεκδικητικής αγωγής του Αλέξανδρου κατά της Μαρίας (ΑΚ 1035). Δεν έχει νόημα να εκχωρήσει ο Αλέξανδρος στο Νίκο την αξίωση αδικαιολογήτου πλουτισμού του πρώτου κατά της Μαρίας (condictio possessionis) στο πλαίσιο της ΑΚ 908, διότι στο δίκαιό μας δεν ισχύει, κατά την κρατούσα, νεότερη γνώμη, η αρχή της αμεσότητας της περιουσιακής μετακίνησης. Ο Νίκος μπορεί συνεπώς να ζητήσει ο ίδιος πριν απ' αυτό το στάδιο απευθείας επιστροφή από την Μαρία του CD, στο πλαίσιο της condictio possessionis, επειδή η τελευταία πλούτισε σε βάρος της περιουσίας του Νίκου. Στο ίδιο αποτέλεσμα καταλήγει κανείς και αν δεχτεί ότι η ΑΚ 913 εφαρμόζεται αναλογικά και εδώ, παρότι, όπως λέχθηκε, ούτε η δωρεά ήταν έγκυρη, ούτε έλαβε χώρα εμπράγματη κτήση στο πλαίσιο της ΑΚ 1036.